

Vendégünk volt: Szőkefalvi-Nagy Béla

Sorozatunk igen rangos vendéget köszönhet: a hetvenéves Szőkefalvi-Nagy Béla kétszeres Kossuth- és Állami díjas akadémikust, aki a szegedi József Attila Tudományegyetem Természettudományi Karának egyetemi tanára, az Akadémia elnökségi tagja, az Akadémia Matematika Bizottságának és a Szegedi Akadémia Bizottságának az elnöke, a Hazafias Népfőnt Csongrád megyei Bizottságának alelnöke, s talán ő maga is nehezen tudná összeszámolni, hány bel- és külföldi tudományos, társadalmi szervezet, intézmény munkájának részese, aktív vagy tiszteletbeli tagja.

1913 július 29-én született Kolozsvárott. 1929-ben költözött szüleihez Szegedre. Edesapja kiváló tudós matematikus, egyetemi tanár, a Magyar Tudományos Akadémia tagja, edesanyja matematika-fizika-termesztudomány-szakos tanárnő.

Szegeden végezte egyetemi tanulmányait. 1931-1936 között, majd 1939-től a tanárképző főiskola, 1948-tól pedig a tudományegyetem rendes tanára.

(G. Fábi Zsuzsa felvétele)

— **Professzor úr! Mennyiben volt meghatározó pályaválasztásában az otthoni légkör?**

— A családi környezet és természetesen az átörökítés az én esetemben is igen erősen hatott. Például az életvitel, valamint morális tényezők. Valójában elég későn döntöttem el, hogy a matematikát választom az egyetemen, a fizikával együtt. Minden érdekelt ugyanúgy, mint ma — úgyhogy lehettem volna más tudományág művelője is — tanáraim állítása szerint. Az, hogy tudományos pályára megyek, ez benne volt a családban.

— **Vajon edesapja tudatosan irányította-e a matematika felé?**

— Semmi kényszer vagy határozott irányítás nem volt szülem részéről, de természetesen mikor — saját választásomból — az egyetem matematika-fizika szakára jelentkeztem, edesapám ennek nagyon örült.

— **Hogyan indult tudományos pályafutása?**

— Az első cikkem egy külföldi fizikai folyóiratban jelent meg német nyelven. Egyetemi hallgató koromban írtam tiszta matematika jellegű dolgozatokat is, bár fizikai hátterük ezeknek is volt, mint ahogy ez kutatásaimban azóta is lényeges. Matematikából doktorátust, majd 26 éves koromban a szegedi tanár-

élet területein kimagasló eredményeket. Még többen vannak, akik a fiatalság nevelésében, tanításában, a hétköznapi alapvetően fontos munkájában dolgoznak sikerrel. Mindezen volt tanítványaimra örömmel gondolok. Születésnapom alkalmával az egyik első köszöntést éppen egy 40 éves tanítványomtól kaptam. Úgy vélem ez is egyik jele annak, hogy tanítványaim általában értékelték munkámat, és ragaszkodnak volt tanárukhöz.

— **Önt szigorú vizsgáztatónak ismerik, sokan félnek is a számonkérésről. Mi az alapja ennek a szigorúságnak?**

— A matematika — természeténél fogva — szigorú gondolkodásmódot, logikát feltételez. Ebből következik, hogy felületesen elsajátított tudás nem lehet valódi matematikai, és ezért az egyetemi tanítás folyamatában éppúgy, mint a számonkérés részben a logikus gondolkodásmódra elsőrendű hangsúlyt kell helyezni. Természetesen a felkészülés szorgalmat és fegyelmezt munkát is kíván a hallgatótól. A vizsga erkölcsi próbatétel is, amely szintén alapvető lehet az oktatásban szervezők nemzedékeinek sikeres munkájában. Hogy az egyik szigorú tanár matematikának általam előadott és vizsgáztatott részébe esik harmadilteve negyedéven, az bizonyos mértékben véletlen.

— **Nem logikusan gondolkodó hallgatót veszélyes kiengednünk az egyetemről, hiszen később tanítványai is ilyen gondolkodásmódot fognak elsajátítani, s ennek nemcsak negatív szakmai, hanem erkölcsi kihatásai is lehetnek a jövő nemzedékeire.**

— **A szülőitől tanult, majd saját gyermekeivel szemben is alkalmazott értelmiségit nevelést mennyiben tudja az egyetemi hallgatók esetében is alkalmazni?**

— Az előbbi kérdésből talán az derülhetne ki, hogy sok olyan hallgatóval kell találkozunk, aki nem jól dolgozik. Ezért a mondatot ki kell egészítenem azzal, hogy a főiskolai és egyetemi

hallgatók között a törekvő, bizonyos esetekben kiemelkedően tehetséges, de általában becsületes munkát végző fiatalok vannak többségben. Magatartásukkal általában meg lehetünk elégedve, a múltban és a jelenben egyaránt. A fiatalokat az egyetemi órákon, vizsgákon, évfolyamösszejöveteleken ismerem meg és magatartásukat általában dicsérni tudom. Ez a jó légkör kollégáim tapasztalataival is egyezik. Talán lehet mondani, hogy a Bolyai Intézet oktatói és hallgatói egy nagy családot alkotnak, ahol megvan a természetes és szükséges szerepe a közvetlenségnek, az irányításnak, szükség esetén a szigorúságnak is. Ez mind része nevelő munkánknak.

— **Milyen munkák foglalkoztatják jelenleg professzor urat?**

— Ebben a félévben van egy kurzust befejező előadás-sorozatunk funkcionálanalízis tárgyában, folytatom a „funkcionálanalízis” tárgyban régóta vezetett szemináriumot, részt veszek az intézetben kiadott matematikai folyóiratok szerkesztésében, előkészítem egy matematikai könyvem új kiadását, a Magyar Tudományos Akadémia elnökségi tagjaként, az Akadémia Matematikai Bizottság és a Szegedi Akadémia Bizottság elnökeként tovább dolgozom. Altlában a hazai tudományos és társadalmi tevékenységemről most tovább ne is beszéljek.

— **Milyen egészségi állapotban dolgozik professzor úr?**

— Nem panaszkodom. Búcsúzóul elem tette Szőkefalvi professzor az Acta Scientiarum Mathematicarum című folyóirat legújabb kötetét. Ennek a nemzetközileg nagyreputációjú folyóiratnak szerkesztését nemrég vette át Leindler László professzor Szőkefalvi-Nagy Béla professzortól, aki a munkát 1947 óta vezette. Ebben a kötetben a világ minden részéből 59 tudós matematikai dolgozatával tiszteleg a hetvenéves professzor — reméljük, még sokáig folytatott — munkássága előtt.

BALOGH TAMÁS

Népköztársasági osztöndíjasok!

A művelődési miniszter tanulmányi eredmények alapján a következő hallgatóknak adományozott tanulmányi osztöndíjat e tanévre:

József Attila Tudományegyetem: Molnár Katalin, Róboz István, Kalmár Melinda, Lázár István, Ruga Ilona, Zsélyi Ferenc, Révész László, Farkas Csaba, Szabó Géza (Bölcsészettudományi kar); Karcub Edit, Blutman László, Hodászi Zoltán, Vass Gellért, Munz Károly, Cserháti Ágota, Nánási László, Balogh Csaba, Sarkadi Erika, Nagy Éva Zsuzsanna, Meskó Mária, Farkas István (Jogtudományi kar); Tóth Katalin, Sipos Imre, Varga József, Németh Zoltán, Papp Lajos, Stefanik Klára, Németh Ilona, Fekete Piroska, Molnár Anna, Técsi László, Török Zoltán, Zsedényi Magdolna, Mogyorósi Péter, Tóth Erzsébet, Végh Ferenc, Hajnal Péter, Szabó László, Tossenberger József, Kurusa Árpád, Jekő József, Toczki János, Csányi Zoltán, Vágvölgyi Sándor, Szelei József, Szemes Gábor, Fülöp László, Gábor Róbert, Petrovics György, Sipos Pál, Lencsés Gyula és Kiss Zoltán (Természettudományi kar).

Szegedi Orvostudományi Egyetem: Pávó Imre, Györök György, Gyöngyösi Marian, Szendrényi Vilmos, Bábiczky Ágnes, Márton János, Bódi Piroska, Szabó László, Molnár Katalin, Pesti Anna és Dulka Tibor ötéveseknek, valamint Lupkovics Géza, Lázár György, Oláh Judit, Traub Eszter, Harszti Gábor, Horváth Réka, Szabó János, Dragón Károly, László Ferenc, Herke Paula, Kisz Judit, Kiss József negyedéveseknek, Nagy Zoltán és Hidvégi Erzsébet harmadéves hallgatóknak (Általános Orvostudományi kar). A Gyógyszerésztudományi karon Molnár Béla és Kocsis Melinda harmadéveseknek.

A Juhász Gyula Tanárképző Főiskola hallgatói közül Bajnóczi Sándor, Fehér Erika, Máté Zsuzsanna, Gulyás Gabriella, Nagy Ildikó, Gyurcsi Ildikó, Nagy Beatrix, Nádas Ildikó, Nagy Magdolna, Orosz Éva Andrea, Kozma Piroska, Sándor Zsuzsanna, Kereki Ágnes és Radvánszki Erika negyedévesek, valamint Filip Márta, Nagy Marian; Gulyás Erika, Fazekas Csaba, Takács Klára és Oszadszky Anikó harmadévesek részesülnek Népköztársasági osztöndíjban.

Az ESZR R-40-es helyet cserélt

A JATE Kalmár László építettségu, azaz később — Kibernetikai Laboratórium amennyiben pénz lesz rá — az ország jelentős területére a központi egység és a perifériák (a gép és a „külvilág”) kapcsolattal bonyolító eszközök) bővíthetők. Tavaly az összes felhasznált gépidőnek körülbelül 30%-át oktatási célú, körülbelül 45%-át egyetemi kutatási, adatfeldolgozási, körülbelül 25%-át szerződéses munkák programjai töltötték ki.

A szerződéses munkából befolyó összeg — a működési költségek nagyobb részét fedezi, mint a költségvetés. (Ez természetesen nem igaz, ha a dolgozók fizetését is figyelembe vesszük) A szerződéses munkákra vonatkozó előírások az egyetem dolgozói számára nem nyújtanak olyan kedvező lehetőségeket, mint az esetleges munkahelyi gazdasági munkaközösségek, ugyanakkor az intézmény számára ez a rendszer a jövővel szemben a jobboldalra mutat. Gazdasági munkaközösségek alakulása elvileg nálunk is mevan a lehetőség, lévén elsődleges az intézményi érdek. A számítógép adta lehetőségeket széles körben egészen különböző kutatásoknál kihasználják. A hagyományosnak számító fizikai-kémiai-biológiai alkalmazásokon kívül például a nyelvészet, az irodalom, a pedagógia, is épít a számítástudományra.

A további terjedésnek fő akadályja, hogy a kutatók nem ismerik a lehetőségeket, illetve nem értenek a számítástechnikához, hiszen erre 12-14 órás dialógus üzemi működést tudnak biztosítani. A géphétfordulási lehetőséget biztosító terminálok (írógép és megjelenítő képernyő a géppel folytatandó párbeszédhez szükséges berendezésekkel) száma és a kapacitás fokozatosan növekszik. Az R-55-ös jelenlegi állapotában nem maximális kapacitás.

HÍREK

A Szegedi Orvostudományi Egyetem oktatói, dr. Bernáth Gábor tanszékvezető egyetemi tanár, dr. Simon Lajos és dr. Szabó János docensek, a SZOTE Gyógyszerészi Vegytani Intézetének kutatói hét előadással vettek részt a Tokióban megrendezett Heterociklusos Vegyületek 9. Nemzetközi Konferenciáján.

A 35 ország kutatóinak részvételével megrendezett konferencia elnöki teendőit Bernáth professzor látta el.

Példázat a nagykorúságról

A Szegedi Körzeti Stúdió augusztus 30-án adásba került filmje több szempontból is folytatást igénylő vállalkozás. Elsőként a tartalomról:

„Vagány hely — nagy sztori”

— mármint Szeged és a Szegedi Ifjúsági napok egy miskolci téglagyári gépszerező srác véleménye szerint. Néki igazán elhíhetjük, már több alkalommal járt itt és mindenhol elmegy, ahol zenészerető fiatalokkal találkozhat. Kiss Róbert pártázó kamerája előtt kirajzoló barátai társaság egybehangzóan állítja, hogy itt szó sincs balhérről és nagyon jó dolog, amikor az ember végigteríti a hálózását a Stefánia fűvén, a fejét nekitámasztja a fának vagy egy lány combjához — és elmerül a zenében.

Ez a pár nap a költségek ideje. Egymáshoz nagyon hasonló és egymástól nagyon különböző fiatalok találkozhatnak. Tájat, kultúrát, gondolkodásmódot ismerhetnek meg, miközben saját kulturárukat, egyéniségüket alakítják. Ehhez nagyon fontos elem a romantika és a

szabadabb élet érzése. Nem irigyeltem azt a tizenhétéves lányt, aki az anyukájával érkezett a SZIN-re, de az anyukát sem irigyeltem. Sugallt és kimondott előítélteivel csak fokozza lányában a vágyakozást a szélsőséges tiltott gyümölcs iránt.

Szélsőségek pedig vannak

— de mindig voltak is és nem csupán a fiatalok öltözködésében, hanem iskolázatlanságukban és családi, egzisztenciális helyzetükben is. Az ifjúsági mozgalom nagykorúságát mutatja, hogy az öltözködési stílusok helyett az emberre, belső tartalmaira, értékeire figyel. Ebből a nézőpontból figyelve kiderül: hogy nem is olyan vad az „új hullám”; hogy élvezhető az Új Skorpió vagy Prognózis együttes zenéje; a nosztalgia, a folklór, a politikai dal és a country nem egymást kizáró zenei irányzat.

A SZIN '83 című film arra mutatott példát, hogy a fiatalokat olvasni kell látni — amilyenek és nem megalapozatlan vágyak szerint „szűrt, tisztított súfityménynek”. A párbeszéd,

kommunikáció személyek és kultúrák között tartósabb nevelőhatást biztosít bármiféle tiltásnál. Az objektív-hosszúhajú legszívesebben zió lenne az ifjúság művelődését a Rajkó Zenekarral vagy a Győri Balettel azonosítani.) A nemzedékek korrekt együttélésére. A film távol tartotta magát attól a — magas hivatalokban is hangot kapott — állokálpatrióta nézettől, mely minden — a városba érkezett — hosszúhajú legszívesebben a rács mögött látott volna.

Fesztivál — ok(?)

Nem derült fény azonban egy olyan ellentmondásra, mely évek óta felelős művelődéspolitikai döntésre vár. Ma már tarthatatlan az a nézet, mely szerint az ideérkező fiatalok „nem juthatnak színházhoz”, illetve, hogy a Dóm téren „kapjanak jó színházat”. Nem lehet az a cél, hogy „jól viselkedjenek” az előadás alatt. A valódi színházi élményhez arra van szükség, hogy „önmagukkal” találkozzanak a színpadon s ma létezik olyan művészi textúra, program, amely méltó a helyhez és biztosan betölti a nézőteret,

amit ifjúsági kultúrának lehet tekinteni.

Kinek a szemével

látta a tévéző a SZIN filmet? A kérdés korántsem annyira anropomorf, mint az első pillantásra tűnik. A tévések a SZOTE elektronikus képrögzítésre alkalmas eszközeit kapták kölcsön a forgatóhoz. Ezt több okból is előremutató kísérletnek lehet tekinteni. Például a tömegkommunikáció társadalmi hatására ügyében. Talán valamit oldani lehetne a „kevesen csinálják-sokan nézik”, a nyilvánosságok, demokráciát nem túl szerencsésen befolyásoló egyenlőtlenségben. Azután a szegedi felsőoktatás és a SZIN kapcsolatát érintően. Jó lenne, ha az egyetemisták és főiskolások értelmes feladatot találnának a rendezvények előkészítésében és lebonyolításában — maguknak.

Végezetül remélem, hogy az alkalmazott technika arra is lehetőséget teremt, a későbbiekben baráti társaságok, ifjúsági közösségek — maguknak levéltve — vitalkozhatnak a fenti dolgok felett. En mindenesetre szívesen vennék részt ilyen beszélgetésekben.

ESZIK ZOLTÁN